LA LLEI D'OHM
10 Seqüències analògiques per acompanyar una Ximbomba

Biel Majoral: Ximbomba*
Miquel Brunet, instruments analògics**
Text: Macià Ferrer

*Ximbomba: Instrument musical que consisteix en una pell tibant aplicada a la boca d'un caduf i una canya que es frega amb la mà humida.

*Orgue Hammond/Leslie, Theremin,Sintetitzadors modulars Moog i Roland System 500, Roland JUNO 60, Jupiter 6,Yamaha CS60, Piano elèctric Rhodes Suitcase 88, Piano elèctric Wurlitzer, Hohner Clavinet D6, Baix "fretless", Piano Steinway, Guitarres elèctriques i acústiques.

La llei d'Ohm defineix una relació lineal entre la tensió i el corrent en un circuit elèctric, que està determinada per una resistència. La Ximbomba: un element resistent del meu petit País.

"La llei d'Ohm" consta de 10 moviments interpretats amb instruments d'electrònica analògica i acústics sobre la base rítmica i ininterrompuda d'una Ximbomba, un element genuí, simbòlic i resistent de la cultura de Mallorca.

Cada "Seqüència" respon a un estat d'ànim per expressar la solitud que es pateix des d'una cultura cada vegada més minoritzada i amenaçada. La Ximbomba representa simbòlicament la resistència al cada vegada més fort corrent de substitució cultural que patim.

L'elecció de l'intèrpret de Ximbomba present en aquest treball, no presentava alternativa. Seria gairebé impossible trobar algú que en la seva trajectòria, tant artística com vital, hagi mostrat més resistència, coherència i vehemència en la defensa de la Llengua, Cultura i el País, que no fos Biel Majoral.

Qui us parla, ha tingut la sort de compartir taula, escenaris, viatges i converses amb el Mestre de mestres i aprendre d'ell cada dia. D'ell he après que la llengua i la cultura pròpia no es protegeix, sinó que es gaudeix i es practica. No tinc prou mostres de la meva gratitud i admiració envers la seva persona, i en conseqüència no podia imaginar-me millor intèrpret per a compartir aquest projecte.

No puc deixar de fer esment, emocionat, a les paraules que, des de la presó de -Lledoners, l'activista i president d'Òmnium Cultural, escriví a Biel Majoral en una carta esperançada i sentida:

“A la cel·la hi ressona la teva ximbomba inconfusible, i en la distància -segueix marcant també el ritme de lluita per totes les trinxeres. Per l’escola, per la cultura i per un futur de dignitat (.....) Amb l’esperança d’abraçar-nos a -l’enyorada Mallorca. Sempre endavant.”

Els patrons rítmics de la Ximbomba que sustenten “La llei d’Ohm”, són únicament dos: un binari i un ternari, i en aquesta austeritat de recursos, rau la connexió amb la senzillesa i grandesa del tarannà illenc: la simplicitat excelsa capaç d’esdevenir quan vol, magnificència filosòfica, com en el cas de Llull.

I en contrast, quasi en lluita, diria, ens trobem l’electrònica (que no la informàtica) que té un paper essencial en la instrumentació i tímbrica d’aquesta obra. La majoria dels instruments electrònics que escoltareu en aquest disc, formaren part del corpus musical de la rebel·lia juvenil dels seixanta i setanta, anys de psicodèlia, rock i contracultura. Aquells instruments de procedència anglosaxona, arribaren a incorporar-se de manera natural i benvinguda al paisatge sonor de les Illes. Cosa extraordinària aquesta transculturalitat, sempre que, la presumpta fusió, no tingui per conseqüència ni objecte la desaparició d’una de les cultures fusionades.

El repte a “La Llei d’Ohm” ha estat evitar recórrer als patrons rítmics estereotipats que trobem a la majoria de músiques actuals. La Ximbomba, de manera essencial pot substituir amb solvent eficàcia l’autoritat dels temps percussius forts i febles de la música mal anomenada “moderna”. Bombo al primer i tercer temps i caixa al segon i quart. L’epitafi de Hal Blaine diu “Que descansi en pau en el 2 i el 4”, en clara al·lusió als temps marcats dels patrons rítmics del pop i el rock. No trobareu per tant, altre instrument percussiu en aquesta obra, que la Ximbomba.

Al llibre La Societat de l’Espectacle, Debord afirma que “el capitalisme acaba convertint la societat en un espectacle i els individus en simples espectadors. Alhora, reclama (en una proposta una mica marxista) que cada home sigui el seu propi artista, tal com passa a una ximbombada d’una vetllada del pla de Mallorca.”

L’enregistrament de “La llei d’Ohm” pot entendre’s com una col·lecció de quadres sonors que hom pot gaudir i reproduir infinitament i repetidament a la llar per crear la sensació d’estar i ben estar a Mallorca, a la Mallorca atemporal i calidoscòpica, encara que no hi siguis presencialment, o fins i tot si hi ets, quan sentis que no et deixen ser-hi realment. Pot passar. A mi, actualment em passa sovint que em sento exclòs.
La ximbomba crida a la participació i a la complicitat, com la xeremia crida a la festa. I amb ambdues, la revolta.
Entengui’s aquesta obra, també com un acte de subversió sonora .

Potser a algunes persones aquesta obra els semblarà poc respectuosa amb els cànons de l’estètica convencional i en algun moment sonorament ofensiva. Ho he pretès. Abolim els cànons!!
Jo també he tingut aquesta sensació al llarg del procés de crear-la.
Però necessitava saber fins a quin punt un senzill instrument de pell i fang, era capaç de sobreviure els embats de 40 minuts d’electrònica punyent i invasiva, tant com necessito saber fins a quin punt les vostres orelles seran capaç de resistir la impertinència d’alguns moments sonors.
Només llavors podreu entendre el que costa resistir l’opressió que es practica en una Illa menystinguda i capolada pels depredadors.
Però mentre quedi una ximbomba, hi haurà resistència. Com n’hi ha a la Llei d’Ohm.

Miquel Brunet. Bunyola, estiu de 2022
LA LLEI D'OHM. Com s'ha enregistrat?

El procés del disc, parteix del batec i del so de la Ximbomba. Aquest va ser l’element generador de les idees musicals, i que va servir d’inspiració i motor per a dissenyar els timbres i per establir els tempos. Per això no es va alterar el tempo amb el qual Biel Majoral va sonar la Ximbomba, perquè d’alguna manera, en aquesta pulsació rau el sentir sincer del poble, el rellotge vital de la terra amb la qual ell conversa, el redoble de tambor de l’infatigable agitador cultural que és en

Biel. La Ximbomba primigènia es va enregistrar en un magnetòfon de cinta analògica, on es varen tallar i unir les cintes per fer-les sonar en bucle, en repetició, perquè el camí que restava era llarg, i al ximbombista l'esperaven les seves tasques de conreu.

L'objectiu des del primer moment, era que cap ni un dels sons fos generat a partir de processos basats en tecnologia digital. Aquesta "limitació" autoimposada en plena època del sampling , els plugins i el copy & paste, podria semblar una passa enrere. Però sempre em ve al cap Nadia Boulanger quan deia als seus alumnes "Sense límits, no hi pot haver creativitat, només el caos".

Aquí cal aclarir la confusió freqüent entre Electrònica i Informàtica. En els processos electrònics, el que tenim és un corrent d'electrons circulant per un circuit per a produir el so desitjat, però sense conversió binària. En canvi, a la tecnologia digital, llenguatge en el qual es basa la informàtica, l'àudio necessita ser primer codificat, convertit i transformat a codis numèrics de zeros i uns, i és precisament en aquest procés, on el so es veu alterat en funció de la qualitat dels convertidors emprats. De la mateixa manera, la síntesi digital que "pretén" emular els sons dels sintetitzadors clàssics (i el que és més agosarat encara, els sons dels instruments tradicionals) són precisament això: una simple emulació per a simular aquells sons.
Per fer-ho entenedor: l'electrònica pot enrampar, produir un "shock" elèctric en aquell que entri en contacte amb el dispositiu. Difícilment un dispositiu digital (exceptuant la font d'alimentació) ens produirà aquesta descàrrega d'energia tan "motivadora".

Així doncs, el disseny sonor que és practica en un sintetitzador analògic, com ara un modular de Moog, el so no ve prefabricat, i és el mateix instrumentista qui l'esculpeix a temps real, usant una paleta de dinàmica i de color sense límits. A partir d'una ona de so simple, un mòdul amplificador controlat per tensió, un mòdul de filtre controlat per tensió i un mòdul d'evolvent ens permet crear el so i la idea musical tot alhora, en una dimensió polièdrica inusual en altres instruments convencionals, on el so ja ens ve prefabricat pel lutier en propi instrument. El procés és, ho confesso, d'una intensitat emocional difícil d'explicar, i que probablement produeix més plaer a - l'intèrpret que a l'oient.

Altres sons que escoltareu, com el de piano Rhodes, Wurlitzer, el Clavinet Hohner D6, o l'Orgue Hammond amb Leslie, són instruments freqüentments imitats pels bancs de sons inclosos a algun software, imitacions que he defugit en tot moment. En canvi, he volgut emprar els instruments originals, pel caràcter orgànic i la calidesa que aporten no únicament en escoltar-los, sinó sobretot a l'hora de tocar-los.

Per acabar, us vull suggerir que no escolteu aquest disc a l'altaveu d'un telèfon mòbil, o d'un petit ordinador. Ben segur que alguns de vosaltres disposeu d'un equip reproductor, connectat a un amplificador i uns altaveus capaços de reproduir la música amb la qualitat mínima, o teniu algun amic o familiar que el té. Només llavors, asseguts amb els ulls clucs podreu sentir el batec que aquesta música vol transmetre, que no és altra que la d'una illa i una cultura que es resisteixen a morir per tal d'esdevenir només una pista de desfilada turística.